EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 24.5.2023
COM(2023) 623 final

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Rumäniens nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Rumäniens konvergensprogram 2023

{SWD(2023) 623 final}

Rekommendation till

RÅDETS REKOMMENDATION

om Rumäniens nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Rumäniens konvergensprogram 2023

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken[1], särskilt artikel 9.2,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser[2], särskilt artikel 6.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

(1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241[3], genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten för återhämtning och resiliens ger ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av EU. I enlighet med europeiska planeringsterminens prioriteringar bidrar den till den ekonomiska och sociala återhämtningen och till genomförandet av hållbara reformer och investeringar, i synnerhet för att främja den gröna och den digitala omställningen och göra medlemsstaternas ekonomier mer resilienta. Den bidrar också till att stärka de offentliga finanserna och stimulera tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt, förbättra den territoriella sammanhållningen inom EU och stödja det fortsatta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det högsta ekonomiska bidraget per medlemsstat inom ramen för faciliteten för

[1] EGT L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUT L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

återhämtning och resiliens uppdaterades den 30 juni 2022, i enlighet med artikel 11.2 i förordning (EU) 2021/241.

(2) Den 22 november 2022 antog kommissionen 2023 års årliga översikt över hållbar tillväxt[4], vilket utgjorde starten på 2023 års europeiska planeringstermin. Den 23 mars 2023 godkände Europeiska rådet prioriteringarna i översikten kring de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet. Den 22 november 2022 antog kommissionen, på grundval av förordning (EU) nr 1176/2011 även 2023 års rapport om förvarningsmekanismen, enligt vilken Rumänien var en av de medlemsstater som kunde påverkas eller riskerade att påverkas av obalanser och skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Kommissionen antog också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet, som rådet antog den 16 maj 2023, liksom förslaget till 2023 års gemensamma sysselsättningsrapport med en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, som rådet antog den 13 mars 2023.

(3) EU:s ekonomier uppvisar visserligen en anmärkningsvärd resiliens, men den geopolitiska situationen har fortfarande en negativ påverkan. EU står fullt solidariskt med Ukraina och därmed är EU:s ekonomiska och sociala agenda inriktad på att på kort sikt minska de negativa effekterna av energichocker, både för utsatta hushåll och företag, och på att på medellång sikt fortsätta satsningarna på den gröna och den digitala omställningen, stödja hållbar tillväxt för alla, skydda makroekonomisk stabilitet och öka resiliensen. Den är också starkt inriktad på att öka EU:s konkurrenskraft och produktivitet.

(4) Den 1 februari 2023 lade kommissionen fram meddelandet *En industriplan i den gröna given för nettonollåldern*[5] för att öka konkurrenskraften för EU:s nettonollindustri och stödja en snabb omställning till klimatneutralitet. Planen kompletterar de pågående insatserna inom ramen för den europeiska gröna given och REPowerEU. Den syftar till att skapa bättre förutsättningar för att utöka EU:s tillverkningskapacitet vad gäller den nettonollteknik och de nettonollprodukter som behövs för att EU:s ambitiösa klimatmål ska uppnås, och även att säkerställa tillgång till relevanta kritiska råvaror, bland annat genom att diversifiera anskaffningen, exploatera geologiska resurser på lämpligt sätt i medlemsstaterna och maximera återvinningen av råvaror. Planen bygger på fyra pelare: ett förutsebart och förenklat regelverk, snabbare tillgång till finansiering, ökad kompetens och öppen handel för resilienta leveranskedjor. Den 16 mars 2023 lade kommissionen också fram meddelandet *EU:s konkurrenskraft på lång sikt, efter 2030*[6], som är uppbyggt kring nio ömsesidigt förstärkande faktorer med målet att arbeta för ett tillväxtfrämjande regelverk. I meddelandet fastställs politiska prioriteringar i syfte att aktivt säkerställa strukturella förbättringar, välfokuserade investeringar och regleringsåtgärder för EU:s och dess medlemsstaters konkurrenskraft på lång sikt. Rekommendationerna nedan bidrar till att hantera dessa prioriteringar.

(5) Europeiska planeringsterminen 2023 fortsätter att utvecklas i takt med genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens. Ett fullständigt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanerna är fortfarande viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat,

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

eftersom planerna behandlar alla eller en betydande del av de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdats på senare år. De landsspecifika rekommendationerna från 2019, 2020 och 2022 är dessutom lika relevanta för återhämtnings- och resiliensplaner som granskats, uppdaterats eller ändrats i enlighet med artiklarna 14, 18 och 21 i förordning (EU) 2021/241.

(6) REPowerEU-förordningen[7] antogs den 27 februari 2023 och målet är att snabbt fasa ut EU:s beroende av import av ryska fossila bränslen. Detta kommer att bidra till energitrygghet och diversifiering av EU:s energiförsörjning, samtidigt som användningen av förnybar energi, energilagringskapaciteten och energieffektiviteten ökar. Med förordningen får medlemsstaterna möjlighet att lägga till ett nytt REPowerEU-kapitel i sina nationella återhämtnings- och resiliensplaner för att på så sätt finansiera viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att målen för REPowerEU uppnås. Dessa kommer också att bidra till att öka konkurrenskraften för EU:s nettonollindustri enligt vad som anges i industriplanen i den gröna given för nettonollåldern, och till att hantera de energirelaterade landsspecifika rekommendationer som utfärdats till medlemsstaterna 2022 och, i förekommande fall, 2023. Med REPowerEU-förordningen införs en ny kategori icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd som görs tillgängligt för medlemsstaterna för att de ska kunna finansiera nya energirelaterade reformer och investeringar inom ramen för sina återhämtnings- och resiliensplaner.

(7) Den 8 mars 2023 antog kommissionen ett meddelande med finanspolitisk vägledning för 2024. Det syftar till att stödja utarbetandet av medlemsstaternas stabilitets- och konvergensprogram och därigenom stärka samordningen av politiken[8]. Kommissionen erinrade om att stabilitets- och tillväxtpaktens allmänna undantagsklausul kommer att avaktiveras i slutet av 2023, och efterlyste en finanspolitik under 2023–2024 som säkerställer en hållbar skuldsättning på medellång sikt och ökar den potentiella tillväxten på ett hållbart sätt. Medlemsstaterna uppmanades att i sina stabilitets- och konvergensprogram för 2023 ange hur deras finanspolitiska planer kommer att säkerställa att referensvärdet för underskottet på 3 % av BNP respekteras liksom en realistisk och kontinuerlig skuldminskning, eller att skulden ligger kvar på försiktiga nivåer på medellång sikt. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att fasa ut de nationella finanspolitiska åtgärder som införts för att skydda hushåll och företag mot energiprischocker, med början med de minst riktade åtgärderna. Kommissionen angav att om det skulle behövas en förlängning av stödåtgärderna på grund av ett förnyat energipristryck bör medlemsstaterna, i högre grad än vad som gjorts tidigare, rikta sådana åtgärder till utsatta hushåll och företag. Kommissionen föreslog att de finanspolitiska rekommendationerna skulle kvantifieras och differentieras och formuleras utifrån primära nettoutgifter så som föreslagits i dess meddelande om riktlinjer för en reform av EU:s ramverk för ekonomisk styrning[9]. Alla medlemsstater rekommenderades att fortsätta att skydda nationellt finansierade investeringar och säkerställa att faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-medel används på ett ändamålsenligt sätt, särskilt mot bakgrund av målen för den gröna och den digitala omställningen och resiliensen. Kommissionen angav att den kommer att

[7] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 av den 27 februari 2023 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG (EUT L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

föreslå rådet att inleda underskottsbaserade förfaranden vid alltför stora underskott under våren 2024 på grundval av utfallet för 2023, i enlighet med gällande lagstiftning.

(8) Den 26 april 2023 lade kommissionen fram lagstiftningsförslag för att genomföra en omfattande reform av EU:s regler för ekonomisk styrning. Huvudsyftet med förslagen är att säkerställa en mer hållbar offentlig skuldsättning och att främja en hållbar tillväxt för alla genom reformer och investeringar. Samtidigt som förslagen innebär att medlemsstaterna får mer kontroll över utformningen av sina planer på medellång sikt införs en striktare ordning för efterlevnadskontrollen för att se till att medlemsstaterna verkligen fullgör de åtaganden som de gjort i sina finans- och strukturpolitiska planer på medellång sikt. Målet är att avsluta lagstiftningsarbetet under 2023.

(9) Den 31 maj 2021 lämnade Rumänien in sin nationella återhämtnings- och resiliensplan till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen har med stöd av artikel 19 i förordning (EU) 2021/241 bedömt återhämtnings- och resiliensplanens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V till den förordningen. Den 3 november 2022 antog rådet sitt beslut om godkännande av bedömningen av Rumäniens återhämtnings- och resiliensplan[10]. Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen fattar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/241 om att Rumänien på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som angetts i rådets genomförandebeslut. För att delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt får delmål och mål som tidigare uppnåtts inte ha upphävts.

(10) Den 11 maj 2023 lämnade Rumänien in sitt nationella reformprogram för 2023 och den 10 maj 2023 sitt konvergensprogram för samma år, i enlighet med artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1466/97. De båda programmen har bedömts samtidigt för att deras inbördes kopplingar ska kunna beaktas. I enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2021/241 ska Rumäniens halvårsvisa rapporter om framstegen avseende målen i återhämtnings- och resiliensplanen också återspeglas i 2023 års nationella reformprogram.

(11) Den 24 maj 2023 offentliggjorde kommissionen 2023 års landsrapport för Rumänien[11]. Rapporten innehöll en bedömning av hur väl Rumänien hade lyckats med de relevanta landsspecifika rekommendationer som rådet antog mellan 2019 och 2022, och en utvärdering av landets genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. Utifrån denna analys konstaterades i landsrapporten brister i fråga om de utmaningar som inte eller endast delvis hade åtgärdats genom återhämtnings- och resiliensplanen, och även nya och framväxande utmaningar. I landsrapporten behandlades också Rumäniens framsteg avseende genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och med att uppnå EU:s överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning, och även framstegen med att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling.

(12) Kommissionen har gjort en fördjupad granskning av Rumänien enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 1176/2011 och offentliggjorde resultatet den 24 maj 2023[12].

---

10 Rådets genomförandebeslut av den [date] om godkännande av bedömningen av Rumäniens återhämtnings- och resiliensplan (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

11 SWD(2023) 623 final.

12 SWD(2023) 642 final.

Kommissionen drog slutsatsen att Rumänien har makroekonomiska obalanser. Sårbarheterna gäller särskilt betalningsbalansen kopplat till ett stort offentligt underskott, samtidigt som överhettningstrycket har ökat. Det stora underskottet i bytesbalansen förvärrades avsevärt efter den pandemirelaterade recessionen och gör ekonomin sårbar för externa finansieringschocker. Ett fortsatt stort underskott i bytesbalansen riskerar att leda till en än mer negativ finansiell nettoutlandsställning. Tecknen på överhettning är tydliga, med en besvärande hög kärninflation, en löneökning som ligger klart över tvåsiffriga tal och en relativt låg arbetslöshet. Indikatorerna för kostnadskonkurrenskraft kommer sannolikt att stabiliseras, men strukturella problem kvarstår. Växelkursen tycks ligga över den nivå som antyds av fundamenta och är fortfarande mycket styrd. Det offentliga underskottet har varit omfattande i flera år och har gett upphov till en stor del av den alltför stora efterfrågan och det därpå följande underskottet i bytesbalansen; även om det offentliga underskottet förbättras förväntas det förbli betydande i år och nästa år. Minskningen av det offentliga underskottet under 2022 berodde främst på en markant nominell BNP-tillväxt, som i sin tur i hög grad berodde på överhettning av den inhemska efterfrågan. Riskpremierna och de statliga lånekostnaderna är betydligt högre än under åren före pandemin. Med tanke på den försämrade globala tillgången på likviditet kommer det att vara viktigt att vända den pågående utvecklingen. Framöver bör framför allt finanspolitisk anpassning användas för att få efterfrågan att stämma bättre överens med utbudet och hålla tillbaka inhemska och externa underskott. Ett fullständigt genomförande av de skatte- och pensionsreformer som ingår i återhämtnings- och resiliensplanen samt iakttagande av de finanspolitiska målen inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott skulle i hög grad bidra till att begränsa den nuvarande utvecklingen.

(13) Den 3 april 2020 antog rådet beslut (EU) 2020/509[13] om att det föreligger ett alltför stort underskott i Rumänien på grund av bristande efterlevnad av underskottskriteriet 2019. Den 3 april 2020 utfärdade rådet också en rekommendation[14] i syfte att åtgärda situationen med det alltför stora offentliga underskottet i Rumänien senast 2022. Med tanke på den djupa nedgången i den ekonomiska aktiviteten som är en följd av covid-19-pandemin, och vikten av att finanspolitiken därför stöttar en återhämtning, utfärdade rådet den 18 juni 2021 en ny rekommendation till Rumänien[15] för att senast 2024 få slut på det alltför stora underskottet. I sin rekommendation av den 18 juni 2021 rekommenderade rådet Rumänien att minska sitt offentliga underskott till 8,0 % av BNP 2021, till 6,2 % av BNP 2022, till 4,4 % av BNP 2023 och till 2,9 % av BNP 2024. Detta var förenligt med en nominell ökning i de primära offentliga nettoutgifterna på 3,4 % 2021, 1,3 % 2022, 0,9 % 2023 och 0,0 % 2024. Det motsvarade en årlig strukturell anpassning på 0,7 % av BNP 2021, 1,8 % 2022, 1,7 % 2023 och 1,5 % 2024. I rekommendationen preciserades också att eventuella oförutsedda inkomster bör användas för att minska det offentliga underskottet, och att Rumänien bör säkerställa en faktisk och fullständig tillämpning av sitt nationella finanspolitiska ramverk. Slutligen konstaterade rådet också att det för att säkerställa att den finanspolitiska strategin på medellång sikt blir framgångsrik kommer att vara

[13] Rådets beslut (EU) 2020/509 av den 3 april 2020 om förekomsten av ett alltför stort underskott i Rumänien (EUT L 110, 8.4.2020, s. 58).

[14] Rådets rekommendation av den 3 april 2020 i syfte att få situationen med ett alltför stort offentligt underskott att upphöra i Rumänien (EUT C 116, 8.4.2020, s. 1).

[15] Rådets rekommendation av den 18 juni 2021 i syfte att få situationen med ett alltför stort offentligt underskott att upphöra i Rumänien, COM(2021) 304, 29.7.2021.

viktigt att främja konsolideringen av de offentliga finanserna genom genomgripande reformer.

(14) Enligt uppgifter som validerats av Eurostat[16] minskade Rumäniens offentliga underskott från 7,1 % av BNP 2021 till 6,2 % av BNP 2022, medan den offentliga skulden minskade från 48,6 % av BNP i slutet av 2021 till 47,3 % i slutet av 2022. Detta är i linje med 2022 års nominella underskottsmål i enlighet med rådets rekommendation. Anpassningen av det strukturella saldot för 2022 var 0,4 procentenheter av BNP, vilket var långt under det rekommenderade 1,8 procentenheter av BNP. Detta kräver en noggrann analys utifrån utgiftsriktmärket. Under 2022 låg tillväxten av de primära nettoutgifterna (justerade efter engångsåtgärder och finanspolitiska åtgärder på intäktssidan) på 14,1 %, över rekommenderade 1,3 %. Förbättringen av det strukturella saldot avstannade nästan 2022, trots att de offentliga intäkterna var betydligt högre än väntat, något som drivits på av en stark real tillväxt i BNP, den höga inflationen och den ekonomiska tillväxtens gynnsamma sammansättning. På utgiftssidan minskade de offentliga lönerna och inköpen av varor och tjänster som andel av nominell BNP på grund av en partiell indexering och ett självpålagt inköpstak. De flesta andra utgiftsposter ökade dock betydligt snabbare än planerat, delvis på grund av stora inflationsöverraskningar, vilket tyder på att en del av de oförutsedda inkomsterna användes för att finansiera ytterligare utgifter i förhållande till planerna.

(15) Saldot i de offentliga finanserna har påverkats av de finanspolitiska åtgärder som vidtogs för att mildra de ekonomiska och sociala effekterna av de stigande energipriserna. Dessa åtgärder omfattade under 2022 pristak för el- och naturgasavgifter för både hushållskonsumenter och icke-hushållskonsumenter. De omfattade också särskilda utbetalningar till låginkomsttagare, matkuponger för låginkomsthushåll (inklusive pensionärer och studenter) och bränslesubventioner. Kostnaderna för dessa åtgärder uppvägdes delvis av nya skatter på inhemska energiproducerande företags oförutsedda vinster. Kommissionen uppskattar nettobudgetkostnaden för dessa åtgärder till 0,4 % av BNP 2022. Saldot i de offentliga finanserna har också påverkats marginellt av budgetkostnaderna för tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina, vilket beräknas uppgå till 0,0–0,1 % av BNP 2022.

(16) Det makroekonomiska scenario som ligger till grund för budgetprognoserna i konvergensprogrammet är relativt försiktigt för 2023 och därefter optimistiskt. Regeringen beräknar att BNP i fasta priser ska växa med 2,8 % 2023 och 4,8 % 2024. Som jämförelse visar kommissionens vårprognos 2023 en real tillväxt i BNP på 3,2 % under 2023 och på 3,5 % under 2024. Kommissionens betydligt lägre tillväxtprognos för 2024 återspeglar kommissionens syn på de fördröjda effekter som åtstramningen av penningpolitiken får på ekonomin. Den återspeglar också kommissionens uppfattning att den rumänska ekonomin för närvarande verkar ligga nära eller över sin potentiella nivå, vilket förefaller rimligt med tanke på den höga och bestående kärninflationen och den relativt låga arbetslösheten. Detta begränsar potentialen för icke-inflatorisk tillväxt.

(17) I sitt konvergensprogram för 2023 räknar den rumänska regeringen med att underskottet i de offentliga finanserna kommer att minska till 6,2 % av BNP under 2022 och till 4,4 % 2023, i enlighet med rådets rekommendation. Den betydande

[16] Eurostat, Euroindikatorer 47/2023, 21.4.2023.

minskningen återspeglar de planerade utgiftsbegränsningarna, inbegripet betydande sänkningar av reallönerna för offentliganställda, och vissa inkomstförstärkande åtgärder, bland annat en höjning av utdelningsskatten, en sänkning av tröskeln för att dra nytta av den låga skattesatsen enligt ordningen för mikroföretag och höjda mervärdesskattesatser för utvalda produkter. Enligt konvergensprogrammet förväntas den offentliga skulden i förhållande till BNP sjunka från 47,3 % i slutet av 2022 till 47,1 % i slutet av 2023.

(18) Saldot i de offentliga finanserna 2023 förväntas fortsatt påverkas av de åtgärder som antogs för att mildra de ekonomiska och sociala effekterna av de stigande energipriserna. Detta är åtgärder som förlängs från 2022 (pristak för el- och naturgasavgifter, subventioner till låginkomsttagare i befolkningen, särskilda utbetalningar till pensionärer med låg inkomst). Kostnaderna för dessa åtgärder uppvägs fortfarande till stor del av skatter på inhemska energileverantörers oförutsedda vinster och på handelsmarginaler. Med hänsyn till dessa intäkter beräknas nettobudgetkostnaden för stödåtgärderna för 2023 uppgå till 0,3 % av BNP. Merparten av åtgärderna 2023 fokuserar på de mest utsatta hushållen, även om de inte fullt ut bevarar prissignalen för att minska efterfrågan på energi och öka energieffektiviteten.

(19) I kommissionens vårprognos 2023 förutses ett offentligt underskott på 4,7 % av BNP 2023. Detta är 0,3 procentenheter av BNP högre än det underskott som förutsågs i konvergensprogrammet, främst på grund av att utgifterna beräknas bli högre, särskilt för varor och tjänster, sociala transfereringar och andra löpande utgifter, som i konvergensprogrammet förväntas öka betydligt långsammare än inflationen. Kommissionen förutser en något högre ökning av skatteintäkterna än i konvergensprogrammet, främst till följd av högre BNP-tillväxt. I kommissionens vårprognos 2023 förutses en något lägre offentlig skuldkvot (45,6 % i slutet av 2023) än i konvergensprogrammet.

(20) Det förväntade samlade underskottet för 2023 i kommissionens vårprognos 2023 är 0,3 procentenheter av BNP högre än det samlade underskott som rådet rekommenderade. Den strukturella anpassningen uppskattas till omkring 1,5 % av BNP, vilket återspeglar reallönesänkningar i offentlig sektor och en frysning av nyanställningar av offentliganställda samt de inkomståtgärder som beskrivs ovan. Anpassningen är dock något lägre än de rekommenderade 1,7 procentenheterna av BNP. Detta kräver en noggrann analys utifrån utgiftsriktmärket. Under 2023 förväntas tillväxten av de primära nettoutgifterna (justerade efter engångsåtgärder och finanspolitiska åtgärder på intäktssidan) till 8,3 % i kommissionens vårprognos 2023, över rekommenderade 0,9 %. Alla tre indikatorerna pekar således på en risk för avvikelse från den rekommenderade anpassningen. Mot bakgrund av den höga inflationen kommer de offentliga utgifterna att fortsätta att öka snabbare än vad rådet rekommenderade den 18 juni 2021. Av en noggrann analys framgår att Rumänien är i riskzonen för att inte kunna uppfylla sina finanspolitiska mål för 2023, vilka fastställdes i rådets rekommendation av den 18 juni 2021.

(21) I konvergensprogrammet förväntas underskottet i de offentliga finanserna minska till 2,9 % av BNP 2024, i enlighet med rådets rekommendation inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott. Den minskning som planeras för 2024 återspeglar främst fortsatta utgiftsbegränsningar, då de offentliga utgifterna beräknas minska från 38,4 % av BNP till 36,9 % av BNP. I konvergensprogrammet förväntas den offentliga skulden i förhållande till BNP minska till 46,1 % i slutet av 2024. Baserat på de politiska åtgärder som är kända vid stoppdatumet för prognosen förutses i kommissionens vårprognos 2023 ett offentligt underskott på 4,4 % av BNP 2024.

Detta är högre än det underskott som förutsågs i konvergensprogrammet, eftersom de aviserade åtgärderna inte förefaller tillräckliga för att nå den budgetansträngning som rekommenderats av rådet inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott. Enligt kommissionens vårprognos 2023 väntas en högre offentlig skuldkvot (46,1 %) i slutet av 2024.

(22) Det förväntade samlade underskottet för 2024 i kommissionens vårprognos 2023 är 1,5 procentenheter av BNP högre än det samlade underskott som rådet rekommenderade, medan justeringen av det strukturella saldot förutses till endast 0,3 procentenheter av BNP 2024, jämfört med de rekommenderade 1,5 procentenheterna av BNP. Detta kräver en noggrann analys utifrån utgiftsriktmärket. Under 2024 förväntas tillväxten av de primära nettoutgifterna (justerade efter engångsåtgärder och finanspolitiska åtgärder på intäktssidan) till 9,5 % i kommissionens vårprognos 2023, över rekommenderade 0,0 %. Alla tre indikatorerna pekar således på en risk för avvikelse från den rekommenderade anpassningen. Avsaknaden av en betydande budgetansträngning för 2024 återspeglar delvis effekterna av indexeringsreglerna i Rumänien (indexeringsrundan 2024 för pensioner och minimilönen kommer att återspegla den höga inflationstakten under 2022). Det bör dock noteras att återhämtnings- och resiliensplanen innehåller flera åtgärder och reformer som, om de antas och genomförs i tid, skulle kunna leda till en betydande ökning av de offentliga inkomsterna så snart som 2024 och bidra till att uppnå underskottsmålet. Av en noggran analys framgår att Rumänien på det stora hela är i riskzonen för att inte kunna uppfylla sina finanspolitiska mål för 2024, vilka fastställdes i rådets rekommendation av den 18 juni 2021. Med tanke på risken att de rekommenderade finanspolitiska målen 2023 och 2024 inte uppfylls, förefaller det nödvändigt att vidta ytterligare budgetåtgärder för att följa anpassningsbanan och uppnå korrigering av det alltför stora underskottet till 2024 och stärka utlandsställningen.

(23) I konvergensprogrammet hänvisas till reformer och investeringar som planeras inom ramen för återhämtnings- och resiliensplanen och som förväntas bidra till finanspolitisk hållbarhet och till hållbar tillväxt för alla. Det handlar bland annat om omfattande reformer av pensionssystemet (både särskilda pensioner och allmänna system), en ambitiös skattereform, insatser för att stärka skatteförvaltningen och reformer av statsägda företag. Ett fullständigt genomförande av dessa reformer skulle bidra till att uppnå de underskottsmål som rådet fastställt inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott.

(24) I konvergensprogrammet förutses en utfasning av de flesta energistödåtgärder under 2025. Kommissionen utgår också från att nästan alla energistödåtgärder kommer att fasas ut (nettointäkter på 0,1 % av BNP 2024). Detta bygger på antagandet att inga nya energiprishöjningar kommer att ske.

(25) I konvergensprogrammet beskrivs en finanspolitisk utveckling på medellång sikt fram till 2026. Enligt programmet förväntas underskottet i de offentliga finanserna ligga kvar på 2,9 % av BNP 2025 och 2026, baserat på en real BNP-tillväxt på 5,0 % 2025 och 4,6 % 2026, vilket är långt över potentialen. Efter en kraftig minskning från 39,8 % 2021 till 36,9 % 2024 skulle utgiftskvoten i stort sett förbli oförändrad under 2025 och 2026. Enligt programmet förväntas den offentliga skuldkvoten sjunka från 46,1 % av BNP i slutet av 2024 till 45,4 % av BNP i slutet av 2026.

(26) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till samma förordning ska återhämtnings- och resiliensplanen omfatta ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska vara genomförda senast

2026. Genomförandet av Rumäniens plan pågår, men risken för förseningar ökar. Rumänien har lämnat in två betalningsansökningar som motsvarade 72 delmål och mål i planen och resulterade i en utbetalning på 2,6 miljarder euro efter avdrag för förfinansiering för den första betalningsansökan, medan bedömningen av den andra pågår. Den ökade risken för förseningar i genomförandet av planen beror på den offentliga förvaltningens svaga styrning och begränsade kapacitet. Att ta itu med dessa frågor, bland annat genom att säkerställa tillräckliga personalresurser, är avgörande för att kunna samordna planen på ett bättre sätt och snabbt genomföra investeringar. För att kunna slutföra viktiga strukturreformer kommer det dessutom att krävas ett fortsatt politiskt engagemang och egenansvar. Med tanke på planens avsevärda makroekonomiska och finanspolitiska betydelse är det avgörande att snabbt och fullt ut genomföra åtgärderna för att komma till rätta med externa och finanspolitiska sårbarheter. Planen förväntas ses över 2023 i syfte att bland annat lägga till ett REPowerEU-kapitel, samtidigt som hänsyn tas till minskningen av icke återbetalningspliktigt stöd till följd av Rumäniens starka ekonomiska återhämtning. Diskussioner pågår i detta syfte. Ett snabbt införande av det nya REPowerEU-kapitlet i återhämtnings- och resiliensplanen kommer att göra det möjligt att finansiera ytterligare reformer och investeringar till stöd för Rumäniens strategiska mål på energiområdet och för den gröna omställningen. Ett systematiskt och ändamålsenligt deltagande av lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter och andra relevanta berörda parter är fortsatt viktigt för att genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen ska lyckas, liksom annan ekonomisk politik och sysselsättningspolitik utanför planen, och för att säkerställa att fler känner ett egenansvar för den övergripande politiska agendan.

(27) Kommissionen godkände alla sammanhållningspolitiska programdokument från Rumänien 2022. Det är viktigt att gå vidare med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU-kapitlet, om den gröna och den digitala omställningen ska lyckas, den ekonomiska och sociala resiliensen öka och en balanserad territoriell utveckling uppnås i Rumänien.

(28) Förutom de ekonomiska och sociala utmaningar som tas upp i återhämtnings- och resiliensplanen står Rumänien inför ett antal ytterligare utmaningar med koppling till energipolitiken och den gröna omställningen.

(29) Rumänien står inför utmaningar med koppling till utfasningen av fossila bränslen, eftersom landet fortfarande är starkt beroende av fossila bränslen. Andelen fossila bränslen (kol, olja och gas) ökade något under 2021 jämfört med 2020. Andelen uppgick till 72 % 2021, medan förnybara energikällor endast stod för omkring 20 %. Rumänien är den näst största gasproducenten i EU och betjänar främst den inhemska marknaden. Att lägga fokus på en effektiv utbyggnad av förnybara energikällor, en betydligt mer energieffektiv bostadssektor och användning av ny teknik inom industrin skulle hjälpa Rumänien att uppnå EU:s och de nationella energi- och klimatmål för 2030 som anges i 55 %-paketet. Rumäniens förbrukning av naturgas minskade med 20 % mellan augusti 2022 och mars 2023 jämfört med den genomsnittliga gasförbrukningen under samma period de föregående fem åren, vilket överstiger minskningsmålet på 15 %. Rumänien skulle kunna vidta tillfälliga åtgärder för att minska efterfrågan på gas till och med den 31 mars 2024[17].

[17] Rådets förordning (EU) 2022/1369 och rådets förordning (EU) 2023/706.

(30) Att öka nätkapaciteten är avgörande för att minska användningen av fossila bränslen och påskynda omställningen till ren energi. Den kol- och brunkolskraftkapacitet som avvecklas, något som i enlighet med Rumäniens återhämtnings- och resiliensplan förväntas vara slutfört senast 2032, bör ersättas med förnybara energikällor. De befintliga elöverförings- och eldistributionsnäten begränsar dock upptagandet av ny kapacitet för förnybar energi. Flaskhalsar i nätet hindrar användningen av förnybar energi. Det behövs investeringar för att uppgradera och digitalisera de befintliga näten i syfte att integrera ny produktion från förnybara källor och öka sammanlänkningskapaciteten med angränsande medlemsstater, i enlighet med klimatmålen. Tillräcklig och avancerad integrerad systemplanering skulle behövas för att uppgradera och bygga ut nätet (både på överförings- och distributionsnivå) och på så sätt tillgodose efterfrågan och flexibilitetsbehoven. Genom att förenkla fastställandet av fokusområden och ytterligare rationalisera därtill relaterade förfaranden, bland annat genom att förenkla utbyggnaden av anläggningar för förnybar energi med liten kapacitet (såsom solcellspaneler) i byggnader, skulle den nuvarande situationen förbättras, i vilken det är relativt enkelt att få tillstånd för att installera anläggningar för förnybar energi men svårare att få de tillstånd som krävs för att ansluta anläggningarna till nätet.

(31) Inom byggsektorn skulle de högre ställda nationella målen för 2030 kräva ytterligare finansiering av landets byggnadsbestånd. I Rumäniens återhämtnings- och resiliensplan planeras renovering av 2,4 miljoner kvadratmeter offentliga byggnader och 4,4 miljoner kvadratmeter bostadshus, samtidigt som sammanhållningspolitiken har öronmärkt medel för renovering av 1,6 miljoner kvadratmeter inom båda sektorerna. Bristande tillgång till finansiering för och information om energirenoveringar och anläggningar för förnybar utgör allvarliga hinder för ytterligare förbättringar. I synnerhet skulle bättre tillgång till finansiering för hushåll och småföretag för att öka energieffektiviteten avsevärt bidra till att minska Rumäniens beroende av fossila bränslen och samtidigt ta itu med energifattigdom. Vidare skulle regionala och lokala myndigheter kunna tillhandahålla mer information om hur man får tillgång medel för energirenovering och om vilken typ av små anläggningar för förnybar energi som skulle kunna användas i byggnader och hushåll.

(32) Brist på arbetskraft och kompetens i sektorer och yrken som är centrala för den gröna omställningen, bland annat inom tillverkning, införande och underhåll av nettonollteknik, skapar flaskhalsar i omställningen till en nettonollekonomi. Utbildningssystem av hög kvalitet som tillgodoser föränderliga arbetsmarknadsbehov, och riktade kompetenshöjnings- och omskolningsåtgärder i kombination med en ändamålsenlig aktiv arbetsmarknadspolitik, är viktiga för att minska kompetensbrister och främja inkludering och omfördelning på arbetsmarknaden. För att frigöra outnyttjad arbetskraft måste dessa åtgärder vara tillgängliga, framför allt för enskilda personer och i de sektorer och regioner som påverkas mest av den gröna omställningen. Under 2022 rapporterades brist på arbetskraft i Rumänien för flera yrken som krävde särskilda färdigheter eller särskild kompetens vad gäller den gröna omställningen, däribland isoleringsmontörer, civilingenjörer och byggledare.

(33) Mot bakgrund av kommissionens bedömning har rådet granskat konvergensprogrammet för 2023, och dess yttrande[18] återspeglas i rekommendation 1 nedan.

[18] Enligt artiklarna 5.2 och 9.2 i rådets förordning (EG) nr 1466/97.

(34) Mot bakgrund av kommissionens fördjupade granskning och denna bedömning har rådet granskat det nationella reformprogrammet för 2023 och konvergensprogrammet för samma år. Dess rekommendationer i enlighet med artikel 6 i förordning (EU) nr 1176/2011 återspeglas i rekommendation 1 nedan. Den politik som avses i rekommendation 1 bidrar till att hantera sårbarheter kopplade till betalningsbalansen, som underblåses av ett stort budgetunderskott, och till återkommande problem som rör konkurrenskraften. Rekommendationerna 2 och 3 bidrar till att följa rekommendation 1.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Rumänien att 2023 och 2024 vidta följande åtgärder:

1. Bedriva en finanspolitik i enlighet med rådets rekommendation av den 18 juni 2021 i syfte att åtgärda situationen med det alltför stora offentliga underskottet i Rumänien och stärka Rumäniens utlandsställning.

   Avveckla de gällande energistödåtgärderna senast till slutet 2023 och använda de därmed sammanhängande besparingarna för att minska det offentliga underskottet. Om nya ökningar av energipriset skulle kräva stödåtgärder, säkerställa att dessa är riktade mot att skydda utsatta hushåll och företag, är finanspolitiskt hållbara och bevarar incitamenten för energibesparingar.

   Bevara nationellt finansierade offentliga investeringar och säkerställa ett ändamålsenligt utnyttjande av bidrag från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra EU-fonder, särskilt för att främja den gröna och den digitala omställningen.

   För perioden efter 2024, fortsätta att genomföra en medelfristig finanspolitisk strategi med gradvis och hållbar konsolidering, i kombination med investeringar och reformer som leder till högre hållbar tillväxt, för att uppnå en försiktig offentligfinansiell ställning på medellång sikt.

2. Säkerställa en ändamålsenlig styrning och stärka den administrativa kapaciteten för att möjliggöra ett fortsatt snabbt och stabilt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. Snabbt slutföra REPowerEU-kapitlet i syfte att omgående inleda genomförandet. Fortsätta med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen.

3. Minska beroendet av fossila bränslen och påskynda omställningen till ren energi, särskilt genom att snabbare bygga ut förnybar energi och förbättra nätkapaciteten så att ny kapacitet kan verka på marknaden. Öka energieffektiviteten och höja ambitionsnivån i insatserna för att renovera byggnader, bland annat genom att ge bättre tillgång till information och hållbara finansieringsalternativ. Öka de politiska insatserna i syfte att tillhandahålla och förvärva de färdigheter som krävs för den gröna omställningen.

Utfärdad i Bryssel den

På rådets vägnar
Ordförande